

Xəlil İSMAYİLOV
Bakı Dövlət Universiteti
Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin dekanı,
tarix elmləri doktoru, professor

Knyaz ASLAN
Bakı Dövlət Universiteti
Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdirinin müavini,
pedaqoji elmlər namizədi, dosent

GÖRKƏMLİ KİTABXANAŞÜNAS ALİMİN ŞƏRƏFLİ ÖMÜR YOLU

Birləşmiş Millətlər Təşkilatı yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, «Şöhrət» ordenli, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar elm xadimi, Əməkdar mədəniyyət işçisi, Azərbaycan Kitabxanaçılar Cəmiyyətinin prezidenti, Bakı Dövlət Universiteti Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Ali oğlu Xələfovun 75 yaşı tamam olur.

Azərbaycanda milli kitabxanaşünaslıq elminin banisi, ali kitabxanaçılıq təhsilinin təşkilatçılarından və müstəqil Kitabxanaçılıq fakültəsinin yaradıcılarından biri, görkəmli elm, təhsil və mədəniyyət xadimi kimi respublikamızda və ölkəmizin sərhədlərindən uzaqlarda çox yaxşı tanınan professor A.Xələfovun mənalı ömür yolu nəsillərə nümunədir.

Mədəniyyət, kitabxana işi, kitabxanaşünaslıq, təhsil və informatika sahələrinin tarixinə və nəzəriyyəsinə dair çoxsaylı monoqrafiya, dərslik, dərs vəsaiti, elmi məqalə, tədris-metodik materialı və s. əsərlərin müəllifi olan görkəmli alimin zəngin və ibrətamiz həyatı Bakı Dövlət Universiteti Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin fəaliyyəti ilə sıx bağlıdır.

Suveren respublikamızın ictimai-mədəni həyatında fəal iştirak edən tanınmış vətənpərvər ziyalı və beynəlxalq aləmdə ölkəmizin şərəfini həmişə uca tutmağı bacaran kitabxanaşünas alim kimi onun nüfuzu həqiqətən böyükdür.

Abuzər Ali oğlu Xələfov 25 dekabr 1931-ci ildə Qərbi Azərbaycanın qədim Göyçə mahalının Cil kəndində Xələflilər ocağında dünyaya göz açıb.

Onun mənsub olduğu nəsil həm Göyçədə, həm də ətraf bölgələrdə çox yaxşı tanınıb, böyük hörmətə, ehtirama malik olub.

Abuzər Xələfov 1938-ci ildə doğma Cil kəndindəki yeddillik məktəbin birinci sinfinə daxil olub.

Uşaqlığı Böyük Vətən müharibəsinin əzab-əziyyətli illərinə düşüb. Ona görə də təhsil almaqla yanaşı, həm də Əli Bayramov adına kolxozda işləmək məcburiyyətində qalıb. Yeniyetmə yaşlarından çətin həyat sınaqları ilə qarşılaşmalı olub. Ailənin gün-güzəranına imkanı çatdıqca maddi və mənəvi yardım göstərməyə, özünü fiziki əməyə alışdırmağa çalışıb.

Abuzər Xələfov Cil kəndindəki yeddillik məktəbi bitirdikdən sonra səkkizinci sinifdən Toxluca kənd orta məktəbində oxumağa başlayıb.

1950-ci ildə orta təhsilini uğurla başa vuran Abuzər Xələfov çoxdan bəri ürəyində dolaşdırdığı arzusuna qovuşmaq - yüksək ixtisaslı mütəxəssis kimi yetişmək məqsədi ilə Bakıya gəlib. O, elə həmin il qəbul imtahanlarından müvəffəq qiymətlər alaraq Bakı Dövlət Universiteti (o vaxtlar Azərbaycan Dövlət Universiteti adlanırdı) Filologiya fakültəsinin Kitabxanaçılıq şöbəsinə daxil olub. Qaynar şəhər mühiti, ali məktəb həyatı onun taleyində həqiqətən uğurlu bir dönüş yaradıb.

A.Xələfov tələbəlik illərinin ilk çağlarından nümunəvi davranışı, əla oxuması və ictimai fəallığı ilə diqqəti cəlb

edib, həm tələbə yoldaşlarının, həm də müəllimlərinin hörmətini qazanmağa nail olub.

Elə bu dövrdən başlayaraq elmi tədqiqat işinə ciddi maraq göstərib. Tələbə elmi cəmiyyətinin toplantılarında dəfələrlə kitabxanaşünaslığın nəzəri və təcrübi məsələlərinə dair sanballı məruzələrlə çıxış edib, kitabxana işinin tarixi sahəsindəki axtarışları ilə xüsusi rəğbət qazanıb. Məhz bu müsbət keyfiyyətlərinə görə fakültə və universitet rəhbərliyinin diqqətini özünə cəlb edə bilib.

A.Xələfov ikinci kursda oxuyarkən, yəni 1952-ci ildə Kitabxanaçılıq şöbəsinin ilk buraxılışı oldu və 16 nəfər yüksək ixtisaslı gənc mütəxəssis respublikamızın müxtəlif kitabxanalarına işə göndərildi.

Artıq bu illərdə Kitabxanaşünaslıq şöbəsində yeni tədris planının tətbiqi ilə əlaqədar dərslərin miqdarı çoxalmış, universitet təhsilli gənc mütəxəssislərə böyük ehtiyac yaranmışdı. Odur ki, 1955-ci ilin yanvarında Kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya kafedrası Abuzər Xələfovun təhsil sahəsindəki yüksək göstəricilərini və ictimai fəaliyyətini nəzərə alaraq müəllim saxlanması haqqında qərar qəbul etdi və rektorluqdan bu qərarın təsdiqini xahiş etdi. Həmin dövrdə universitetin rektoru vəzifəsində işləyən akademik Yusif Məmmədəliyev kafedranın bu xahişinə müsbət cavab verdi.

Beləliklə, ali təhsilini başa vuran kimi universitetin Kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya kafedrasında müəllim vəzifəsində saxlanılan Abuzər Xələfov 1955-ci ilin iyun ayından Kitabxanaçılıq qiyabi şöbəsində, sentyabr ayından isə əyani şöbədə mühazirələr oxumağa başladı.

Artıq milli elmi kadrların yeni nəslinin yetişməsi və formalaşması ilə bağlı XX əsrin 50-ci illərində Azərbaycanda elmin, mədəniyyətin, incəsənətin bütün sahələrində sürətli inkişaf başlanmışdı. Əgər əvvəllər Azərbaycan elmini yaxın və uzaq xaricdə əsasən rus alimləri təmsil edirdisə, 50-ci illərdən bu tendensiya milli kadrların hesabına dəyişməyə başlamışdı. Azərbaycan elmini dünya miqyasına çıxaran,

onu layiqincə tədqiq və təbliğ edən çox nüfuzlu alimlər yetişirdi. Həmin dövrün yetirmələrindən biri də haqlı olaraq adı ilə fəxr etdiyimiz, şöhrəti ilə öyündüyümüz görkəmli alimimiz professor Abuzər Xələfovdur.

1955-ci ildən səmərəli elmi və pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olan Abuzər Xələfov 1961-ci ildə ilk dəfə olaraq Azərbaycanda kitabxana işinin tarixinə dair namizədlik dissertasiyası müdafiə edərək, tarix elmləri namizədi alimlik dərəcəsinə layiq görülmüşdür.

Abuzər Xələfovun Azərbaycan xalqı qarşısında ən dəyərli tarixi xidmətlərindən biri respublika ali məktəblərinin öncülü və bayraqdan olan Bakı Dövlət Universitetində müstəqil Kitabxanaçılıq fakültəsinin yaradılması ilə bağlıdır.

Ona görə də bu tarixi hadisəyə bir qədər geniş aydınlıq gətirməyi məqsəduyğun hesab edirik.

1947-ci ildə Azərbaycan Kommunist Partiyasının Mərkəzi Komitəsi «Respublika mədəni-maarif müəssisələri üçün kadr hazırlamaq haqqında» xüsusi qərar qəbul etdi. Bu dövlət sənədində 1947-48-ci tədris ilində Azərbaycan Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsi nəzdində yüksək ixtisaslı kitabxanaçı kadrlar hazırlayan Kitabxanaçılıq şöbəsinin təşkil edilməsi və onun gələcəkdə ayrıca fakültəyə çevrilməsi qərara alınmışdı.

Beləliklə, 1947-48-ci tədris ilində universitetin Filologiya fakültəsi nəzdində Kitabxanaçılıq şöbəsi fəaliyyətə başladı və birinci il şöbəyə 16 qəbul edildi.

Bu şöbənin təşkili respublikamızın mədəni həyatında mühüm əhəmiyyətə malik idi. Belə ki, şöbənin açılması mədəniyyətin mühüm tərkib hissəsi olan kitabxanaların yüksək ixtisaslı mütəxəssis kadrlarla təmin edilməsi üçün əsaslı zəmin yaradır, kitabxana işinin inkişafına təkan verirdi. Şöbənin məhz universitetdə açılması isə tədris prosesinin uğurlu təşkilinə səbəb olmaqla yanaşı, kitabxanaçılıq ixtisasının, kitabxanaçılıq sənətinin perspektiv inkişafına da şərait ya-

radırdı. Belə ki, yalnız hərtərəfli elmi-pedaqoji kadrlara malik olan universitet mühitində kitabxanaşünaslıq-bibliografiya ixtisasının xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq müxtəlif fənlərin tədrisini təşkil etmək imkanı var idi.

Belə bir fakt da əlamətdardır ki, SSRİ-də ilk universitet kitabxanaçılıq təhsili məhz Azərbaycan Dövlət Universitetində təşkil edilmişdir. Təcrübə göstərir ki, kitabxanaçı kadrların mədəniyyət institutlarında və pedaqoji institutlarda deyil, universitetdə hazırlanmasının olduqca böyük üstünlükləri vardır. Beşillik tədris planı ilə işləyən universitetlərdə kadr hazırlığının keyfiyyətini yüksəltmək, əsaslı və ictimai elmlərə dərinlən yiyələnmiş geniş profilli kadrlar hazırlamaq üçün şərait olduqca əlverişlidir.

1947-1948-ci tədris ilində Bakı Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsi nəzdində Kitabxanaçılıq şöbəsinin yaranmasında Azərbaycanın tanınmış elm və mədəniyyət xadimlərinin, o sırada 1944-1950-ci illərdə bu ali təhsil ocağının rektoru olan görkəmli alim, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının akademiki, Əməkdar elm xadimi, professor Abdulla Qarayevin, respublika Nazirlər Soveti yanında Mədəni-Maarif Müəssisələri Komitəsinin sədri vəzifəsində işləyən görkəmli yazığımız Süleyman Rəhimovun mühüm rolu olmuşdur.

Xüsusi vurğulamalıyıq ki, məhz Süleyman Rəhimovun mədəni-maarif müəssisələrinə başçılıq etdiyi dövrdə – 1945-1953-cü illərdə respublikamızda kitabxana işinin hərtərəfli inkişafı, xüsusilə kitabxanaların maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, kitabxana şəbəkəsinin artması, kitab fondlarının çoxalması, əhaliyə kitabxana xidmətinin təkmilləşdirilməsi sahəsində ciddi müvəffəqiyyətlər əldə edilmişdi.

Respublikamızda ali təhsilli kitabxanaçı kadrlara olan böyük tələbat nəzərə alınaraq 1955-ci ildə Kitabxanaçılıq şöbəsinin qiyabi Azərbaycan bölməsi təşkil olundu və birinci il həmin bölməyə 12 tələbə qəbul edildi. Beləliklə, zəng-

in iş təcrübəsinə malik olan kitabxanaçılar istehsalatdan ayrılmadan ali ixtisas təhsili almaq imkanı qazandılar.

1959-cu ildə isə qiyabi Kitabxanaçılıq şöbəsinin rus bölməsi yaradıldı və ilk dəfə buraya 16 tələbə qəbul edildi. Zaqafqaziyada yeganə olan bu bölmədə Gürcüstan, Ermənistan və Dağıstandan gələn gənclər də yüksək kitabxanaçı-bibliograf ixtisasının sirlərinə yiyələnməyə başladılar.

Kitabxanaçılıq şöbəsi 1947-ci ildən 1958-ci ilədək Filologiya fakültəsinin nəzdində fəaliyyət göstərdi. Professor A.Xələfov əsərlərində yazır ki, müharibədən sonrakı illərdə bu fakültənin yanında Azərbaycan dili və ədəbiyyatı, rus dili və ədəbiyyatı, şərq dilləri və ədəbiyyatı, incəsənət, məntiq-psixologiya, jurnalistika və kitabxanaçılıq şöbələri vardı. Burada məşhur alimlərimizdən Əli Sultanlı, Cəfər Xəndan, Məmməd Cəfər Cəfərov, Məmməd Arif Dadaşzadə, Həmid Araslı, Feyzulla Qasımzadə, Mir Cəlal Paşayev, Məmməd-hüseyn Təhmasib, Muxtar Hüseynzadə, Əlövsət Abdullayev, Hadi Mirzazadə, Cəfər Cəfərov, Əliheydər Qəhrəmanov, Bextiyar Vahabzadə, Pənah Xəlilov, Mehdiqan Vəkilov, Abbas Zamanov və başqaları dərs deyirdilər.

Abuzər müəllimin fikrincə, fakültə statusu daşısı da, əslində böyük institut səviyyəsində bir müəssisə olan Filologiya fakültəsi Kitabxanaçılıq şöbəsinin gələcək inkişafı, yüksək ixtisaslı kadrlar hazırlanması üçün mühüm baza rolunu oynayırdı.

1958-ci ildə BDU-da ayrıca Şərqsünaslıq fakültəsinin yaranması qərara alınmışdı. Lakin burada təhsil alan tələbələrin sayı az olduğundan rektorluq Kitabxanaçılıq şöbəsini də müvəqqəti olaraq bu fakültənin nəzdinə verməyi qərara almışdı. O vaxt Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müəllimləri bu məsələyə narazılıqlarını bildirsələr də, onların etirazı nəzərə alınmadı və beləliklə, Kitabxanaçılıq şöbəsi 1958-ci ildən 1962-ci ilədək Şərqsünaslıq fakültəsinin nəzdində fəaliyyət göstərdi.

Həqiqət naminə demək lazımdır ki, Filologiya fakültəsindən fərqli olaraq Şərqsünəşliq fakültəsinin profili Kitabxanaçılıq şöbəsinin profilinə uyğun gəlmədiyinə görə kitabxanaşünəşliq və bibliografya elmi ilə bağlı olan məsələlər burada lazımi səviyyədə müzakirəyə çıxarıla və həll edilə bilmirdi. Bundan başqa yeni fakültədə əvvəlki ictimai mühit, yaradıcılıq atmosferi, qaynar elmi həyat yox idi.

Bu uyğunsuzluq gündən-günə hiss edildiyindən 1958-ci ildə Kitabxanaşünəşliq və bibliografya kafedrasının baş müəllimi vəzifəsinə seçilən A.Xələfov və onun məsləkdaşları şöbədəki durğunluğu aradan aqldırmaq üçün yollar arayrdılar. Onlar müstəqil Kitabxanaçılıq fakültəsinin yaradılması və ya şöbənin yenidən Filologiya fakültəsinin nəzdinə qaytarılması uğrunda mübarizəyə başlamışdılar.

Yenicə Filologiya fakültəsinin dekanı vəzifəsinə təyin edilmiş professor Ələvsət Abdullayev bu təşəbbüsü müdafiə edən xeyirxah insanlardan biri idi. O, Kitabxanaçılıq şöbəsinə tələbə qəbulunun artırılması, ixtisaslı kadrların hazırlanması məsələsinə böyük qayğı və diqqətlə yanaşırdı.

Məhz gənc baş müəllim A.Xələfovun mübarizliyi və professor Ə.Abdullayevin dəstəyi ilə universitetin rektorluğu 1962-ci ilin sentyabrında Kitabxanaçılıq şöbəsinin yenidən Filologiya fakültəsinin nəzdinə qaytarılması haqqında qərar qəbul etmişdi.

Lakin Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin çoxdan gözlənilən bir qərarı BDU rektorluğunun qərarının yerinə yetirilməsinə imkan vermədi və bu əslində işin xeyrinə oldu.

Belə ki, Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin 22 sentyabr 1959-cu ildə qəbul etdiyi «Ölkədə kitabxana işinin vəziyyəti və onu yaxşılaşdırmaq tədbirləri haqqında» qərarında yüksək ixtisaslı kitabxanaçı kadrların, xüsusilə elmi, elmi-texniki, ali məktəb kitabxanaları üçün mütəxəssis kadrların hazırlanması zəruri hesab edilmişdi. Bu qərara uyğun olaraq yüksək ixtisaslı kitabxanaçı

kadrların hazırlanmasının qənaətbəxş olmamasını, universitetin Kitabxanaçılıq şöbəsinə tələbə qəbulunun azlığını nəzərə alan hökumət Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Ali və Orta İxtisas Təhsili Komitəsinə mütəxəssis kitabxanaçı kadrların hazırlanmasının yaxşılaşdırılması haqqında tədbir görməyi məsləhət bilmişdi.

Təhsil Komitəsi Bakı Dövlət Universitetində kitabxanaçı kadrların hazırlanması vəziyyətini yoxlayıb müzakirə etmək üçün xüsusi komissiya yaratmışdı. Komissiya universitetin Şərqsünəşliq fakültəsi yanında Kitabxanaçılıq şöbəsinin işini yoxlamış, burada tələbə kontingentinin tərkibini, Kitabxanaşünəşliq və bibliografya kafedrasının elmi potensialını araşdırmışdı. Yoxlama zamanı məlum olmuşdu ki, son illər kafedraya gənc qüvvələr cəlb olunmuş, respublikamızda ilk dəfə olaraq kitabxana işinin tarixinə dair dissertasiya müdafiə edilmiş, kitabxanaşünəşliq üzrə elmlər namizədi yetişmişdir. Kitabxanaçılıq şöbəsinin yetirməsi Abuzər Ali oğlu Xələfov 1962-ci ildə «Sovet Azərbaycanında kitabxana işinin tarixindən (1920-1933-cü illər)» mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək tarix elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almışdı.

Kitabxanaçılıq şöbəsinin bu göstəricilərini və elmi potensialını nəzərə alan komissiya əyani və qiyabi şöbələri birləşdirib müstəqil fakültə yaradılmasını məqsədəuyğun hesab etmişdi.

Bütün bunları nəzərə alaraq, Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin göstərişinə əsasən 1962-ci ilin avqust ayında Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin Ali və Orta İxtisas Təhsili Komitəsi həmin il sentyabrın 1-dən Bakı Dövlət Universitetinin Şərqsünəşliq fakültəsi nəzdindəki Kitabxanaçılıq şöbəsinin əyani və qiyabi bölmələrinin birləşdirilməsi və müstəqil Kitabxanaçılıq fakültəsinin yaradılması haqqında əmr verdi.

Həmin əmr əsasında isə Bakı Dövlət Universitetinin rektoru, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının akademiki, professor Şəfaət Mehdiyev 1962-ci ilin sentyabrında öz əmrini imzaladı. Bu əmrə əsasən həmin il oktyabr ayının 1-dən universitetdə ayrıca Kitabxanaçılıq fakültəsi təşkil olundu.

Həminin rektorun əmri ilə Kitabxanaçılıq şöbəsinin yetişdirməsi, Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya kafedrasının baş müəllimi, tarix elmləri namizədi Abuzər Ali oğlu Xələfov Kitabxanaçılıq fakültəsinin ilk dekanı vəzifəsinə təyin edildi.

Göründüyü kimi, Kitabxanaçılıq fakültəsinin yaradılmasında və inkişafında akademiklər Abdulla Qarayev, Şəfaət Mehdiyev, gənc müəllim Abuzər Xələfovun və başqalarının çox önəmli xidməti olmuşdur. Onlar kitab mədəniyyətinə və kitabxana işinə yüksək qiymət verir, kitabxanaçı kadrların hazırlanmasına respublikamızın mədəni tərəqqinin əsas amillərindən biri kimi baxır, kitabxanaşünaslıq və bibliografiyanın inkişaf etdirilməsində, bu sahədə elmlər namizədləri və elmlər doktorlarının yetişdirilməsinə böyük qayğı göstərirdilər.

Kitabxanaçılıq fakültəsinin sonrakı illərdə əldə etdiyi nailiyyətlər, qəbul planının ilbəil artması, müəllim kadrlarının çoxalması, elmi kadrlarının səviyyəsinin yüksəldilməsi məhz həmin qayğının təzahürü kimi qiymətləndirilməlidir.

Gənc dekan A.Xələfovun təşəbbüsü ilə 1963-cü ildə Kitabxanaçılıq fakültəsinin axşam şöbəsi yaradıldı. Axşam şöbəsinin təşkili Bakıda və Sumqayıtda yaşayıb işləyən kitabxanaçıların ali təhsil almaları üçün əlverişli şərait yaratdı.

A.Xələfovun səyi nəticəsində respublikamızın kitab ticarəti müəssisələrinin yüksək ixtisaslı mütəxəssis kitabşünas-bibliograf kadrlara olan tələbatı nəzərə alınaraq 1963-cü ildə Kitabxanaçılıq fakültəsinin nəzdində yeni bir

şöbə – Kitabşünaslıq və kitab ticarətinin təşkili şöbəsi təşkil edildi. Belə vacib bir şöbənin yaradılması mədəniyyətimizin mühüm sahələrindən olan kitabşünaslığın inkişafına mühüm töhfə idi. Azərbaycan Nazirlər Sovetinin qərarı ilə 1963-1964-cü tədris ilində kitabşünaslıq və kitab ticarətinin təşkili ixtisası üzrə axşam və qiyabi şöbələrində, 1968-1969-cu tədris ilindən isə gündüz şöbəsinə tələbə qəbulu başlandı. Respublikamızın görkəmli kitabşünasları və kitab ticarəti mütəxəssislərinin bu vacib işə cəlb edilməsi nəticəsində Kitabxanaçılıq fakültəsinin təcrübəli kollektivi bu sahədə kadr hazırlığının təşkilində mühüm nailiyyətlər qazandı.

Təxminən 20 il uğurla fəaliyyət göstərən həmin şöbə, təəssüf ki, Azərıtifaqda işləyən, fəqət kitab mədəniyyətindən xəbərsiz olan özündənrazi məmurların laqeydliyi ucbatından bağlandı.

1990-cı illərdə fakültənin dekanı, professor A.Xələfov yenidən yuxarı təşkilatlara müraciət edərək, kitabşünaslıq və kitab ticarətinin təşkili ixtisasına böyük tələbat olduğunu əsaslandırmış və bu şöbənin bərpasına çalışdı. Bu məsələnin müsbət həllində Azərbaycan Nazirlər Soveti yanında Dövlət Mətbuat Komitəsinin sədri, tanınmış jurnalist Rəşid Mahmudovun xüsusi rolu oldu. Belə ki, məhz onun yaxından köməyi sayəsində respublika hökuməti bu barədə müsbət qərar çıxardı.

Bəsliliklə, həmin şöbənin yenidən bərpa olunması istiqamətində professor A.Xələfovun uzun illər ərzində apardığı gərgin mübarizə öz bəhrəsini verdi. Hazırda fakültədə Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi kafedrası fəaliyyət göstərir.

1962-1970 və 1979-1993-cü illərdə dekan vəzifəsində işləyən A.Xələfov özünün təşəbbüskarlıq fəaliyyəti, təşkilatçılıq bacarığı və idarəçilik metodları ilə təkəcə universitetimizdə deyil, habelə respublika və Sovetlər Birliyi miqyasında böyük nüfuz qazanmış, yüksək ixtisaslı milli

kitabxanaşünashq-biblioqraf kadrların hazırlanması istiqamətində səmərəli iş aparmışdır.

Kitabxanaçılıq fakültəsinin yeni tədris planının yaradılmasında, kafedra və laboratoriyaların maddi-texniki bazalarının yaxşılaşdırılmasında, dərslərin keyfiyyətinin yüksəldilməsində, kadrların düzgün seçilib yerləşdirilməsində A.Xələfovun xüsusi rolu olmuşdur.

Maraqlı faktır ki, hələ XX əsrin 70-80-ci illərində Kitabxanaçılıq fakültəsi Sovet İttifaqı miqyasında aparıcı yer tuturdu. Buna görə də SSRİ Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyi ölkədəki ali məktəblərin Kitabxanaçılıq fakültələri üçün tədris proqramlarını hazırlayıb tərtib etməyi məhz Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaçılıq fakültəsinin rəhbərliyindən xahiş etmişdi.

Elə bunun məntiqi nəticəsidir ki, professor A.Xələfovun rəhbərliyi ilə hazırlanan, onun bu sahədəki ideya və təkliflərini özündə təcrübə şəkildə əks etdirən, Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaçılıq fakültəsində beşillik təhsil müddəti üçün nəzərdə tutulan fərdi tədris planı 1984-cü ildə ittifaq nazirliyi tərəfindən təsdiq edilir və böyük uğurla həyata keçirilməyə başlayır.

Şübhəsiz, SSRİ Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyinin BDU-nun Kitabxanaçılıq fakültəsi üçün fərdi tədris planı təsdiq etməsini yüksək ixtisaslı kitabxanaşünas-biblioqraf kadrların hazırlanması sahəsində fakültə rəhbərliyinin, ilk növbədə isə A.Xələfovun xüsusi xidməti kimi qiymətləndirmək lazımdır.

1963-cü ildə isə Kitabxanaçılıq fakültəsinin dekanı, tarix elmləri namizədi, baş müəllim A.Xələfov eyni zamanda Kitabxanaşünashq və biblioqrafiya kafedrasının müdiri vəzifəsinə seçildi. Artıq bu dövrdən sonra o, paralel olaraq dekanlığın və kafedranın işinə nəzarət etməli, onların fəaliyyətini əlaqələndirməli və istiqamətləndirməli, başqa sözlə, idarəetmə funksiyası ilə elmi tədqiqatçılıq prosesini bir-biri ilə sıx şəkildə uzlaşdırmalı olur ki, bu da həm

fakültənin, həm də kafedranın müasir elmi əsaslar üzərində düzgün istiqamətdə inkişafına ciddi kömək göstərir.

Bu dövrdən başlayaraq Kitabxanaşünashq kafedrasının əməkdaşları əsasən kitabxana işinin tarixi, kitabxanaşünashqın nəzəriyyəsi, təşkili və metodik məsələləri, oxuculara kitabxana-informasiya xidmətinin mühüm problemləri istiqamətində elmi tədqiqatlar aparır, eyni zamanda kitabxana proseslərinin mexanikləşdirilməsi və avtomatlaşdırılması sahəsində uğurlu nəticələr qazanmağa çalışırdılar.

Kitabxanaşünashq kafedrası respublikamızda cəmiyyətin informasiya təminatı sistemində mühüm yer tutan sosial institutlar içərisində kitabxanaların yerini müəyyən etmək, kitabxana işinin inkişaf meyl və qanunauyğunluqlarını tədqiq etmək və ümumiləşdirmək, informasiya-axtarış sistemlərinin vəziyyətini və onların optimallaşdırılması yollarını, ölkəmizdə kitabxana quruculuğunun aktual problemlərini öyrənmək baxımından bir çox nailiyyətlər qazanmışdır.

1960-1970-ci illərdə kafedranın elmi-pedaqoji tərkibi xeyli təkmilləşmiş, istiqamətdə müəyyən təcrübə qazanan bacarıqlı mütəxəssislərdən Tacəddin Quliyev, Mayıl Həsənov, Elman Bədəlov, Sahib Rzayev, Əli Rüstəmov, Rasim Kazımov, Xəlil İsmayılov, Zöhrab Baxşəliyev, Almaz Abbasova, Kəmalə Şeyxzamanova, Sənubər Mustafayeva, Aşur Əliyev və başqaları burada işə başlamışdılar.

1980-1990-cı illərdə isə BDU-nun Kitabxanaçılıq fakültəsini müvəffəqiyyətlə bitirmiş və kitabxanaşünas-biblioqraf ixtisasına yiyələnmiş perspektivli kadrlardan Akif Cəfərov, Murtuz Bağırov, Namiq İsmixanov, Telman Aliyev, Pərviz Kazımi, Mehmanəli Məmmədov, Knyaz Aslan, Elçin Əhmədov Kitabxanaşünashq kafedrasına dəvət olundular və ya təyinat aldılar. Onlardan bir çoxu bu gün də öz elmi-pedaqoji fəaliyyətlərini burada uğurla davam etdirirlər.

Kafedranın texniki-laborant heyətinə müxtəlif illərdə Kitabxanaçılıq fakültəsinin məzunlarından Zöhrə Camalova, Zəminə İbadova, Hicran İsmayılova və başqaları kimi fəal əməkdaşların cəlb olunması elmi-tədris işinin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə öz təsirini göstərmişdir.

Kafedranın əməkdaşlarının apardıqları elmi tədqiqat işlərinin mühüm nəticələri Bakı Dövlət Universitetinin elmi əsərlərində, fakültədə nəşr olunan «Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya» elmi-nəzəri və təcrübi-metodik jurnalında, respublikamızda çıxan müxtəlif elmi-kütləvi nəşrlərdə və digər mətbuat orqanlarında dərc olunur. Bununla yanaşı, kitabxanaşünas mütəxəssislər öz elmi-tədqiqat işlərinin yekunları ilə bağlı elmi-nəzəri və təcrübi konfranslarda məruzələr oxuyur, çıxışlar edir və onları geniş kitabxana ictimaiyyətinin müzakirəsinə verirlər. Bu işə Azərbaycanın müstəqilliyi şəraitində gələcək müvəffəqiyyətlər üçün əsaslı zəmin yaradır.

Məhz istedadlı alim, qabiliyyətli təşkilatçı A.Xələfovun Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri vəzifəsini uğurla yerinə yetirməsi sayəsində bu elmi qurum kitabxana işi üzrə aparıcı müəssisəyə - ana kafedraya, respublikamızda kitabxana işinin əsas elmi tədqiqat mərkəzinə, bu sahədə çalışan və sayca ildən-ilə çoxalan bacarıqlı mütəxəssislərin əvəzsiz məsləhətxanasına, bir sözlə, hazırkı informasişlaşmış cəmiyyətdə özünəməxsus yer tutan kitabxana ictimaiyyətinin doğma ocağına çevrilmişdir...

Əməkdar elm xadimi, professor Abuzər Xələfovun elmi-pedaqoji fəaliyyətində kitabxanaçı kadrların hazırlanmasının aktual problemlərinin tədqiqi mühüm yer tutur.

Görkəmli kitabxanaşünas alim 50 ildən artıqdır ki, kitabxana işinin tarixi və nəzəriyyəsi problemləri ilə yanaşı, müntəzəm olaraq Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin nəzəri və metodoloji məsələlərini hazırlayıb tətbiq etməklə də məşğuldur. O, bu istiqamətdə yazıb nəşr etdirdiyi çoxsaylı elmi məqalə və monoqrafiyalarında, habelə elmi

məclislərdəki məruzə və çıxışlarında Azərbaycan Respublikasında ali kitabxanaçılıq təhsilinin müasir konsepsiyasının əsasını formalaşdırmışdır. Elmi cəhətdən hərtərəfli əsaslandırılmış həmin konsepsiya ölkəmizdə kitabxana işinin nəzəriyyə və təcrübəsinin müasir tələblərinə cavab vermək iqtidarındadır.

Uzun illər ərzində səmərəli pedaqoji fəaliyyət göstərmiş, fakültə dekanı və kafedra müdiri vəzifələrində çalışaraq tədris prosesinə uğurla rəhbərlik etmiş professor A.Xələfov həm də səriştəli və bacarıqlı tədris-tərbiyə işi təşkilatçısı kimi böyük nüfuz qazanmışdır. BDU-nun Kitabxanaçılıq fakültəsinin dekanı vəzifəsində işlədiyi dövrdə o, fakültəyə tələbə qəbulunun sayının ildən-ilə artırılmasına, Azərbaycan bölməsinin qiyabi və axşam şöbələrinin, həmçinin rus şöbəsinin açılmasına, qıyası, elm və tədris sahəsində ciddi kəmiyyət və keyfiyyət dəyişikliklərinin baş verməsinə nail olmuşdur.

Professor A.Xələfovun qurucusu olduğu Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsi XX əsrin II yarısından başlayaraq respublikamızda kitabxanaşünaslıq, bibliografişünaslıq və kitabşünaslıq üzrə elmi tədqiqat işinin mərkəzinə çevrilmişdir. Həmin elm sahələrində çalışan mütəxəssislər fundamental elmi tədqiqatlar aparmış, doktorluq və namizədlik dissertasiyaları müdafiə etmiş, yüzlərlə elmi məqalələr, monoqrafiyalar, dərsliklər, dərs vəsaitləri çap etdirmişlər.

Ali təhsil sistemində tədris proseslərinin mahir bilicisi kimi tanınan professor A.Xələfov istər respublikamızda, istərsə də Bakı Dövlət Universitetində ali təhsilin yenidən qurulması və optimallaşdırılması ilə bağlı mühüm məsələlərin həllində yaxından iştirak edir və bu sahəyə öz sanballı tövhəsini verir.

Professor A.Xələfov Respublika Təhsil Şurasının, Ali Təhsil üzrə Vahid Şuranın Rəyasət Heyətinin üzvü kimi, həmçinin Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin

kitabxanaçılıq-bibliografiya təhsili üzrə vahid şurasının bölmə sədri kimi ölkəmizdə ali təhsil sisteminin təkmilləşdirilməsi, yeni Təhsil Qanununun hazırlanması istiqamətində səmərəli işlər görür, məqsədyönlü elmi tövsiyələr formalaşdırır.

Professor A.Xələfov tələbələrin elmi dünyagörüşlərinin genişləndirilməsi, peşə hazırlığının təkmilləşdirilməsi, kütləvi, elmi və xüsusi kitabxanaların iş təcrübəsi ilə ixtisas təhsilinin qarşılıqlı əlaqəsi, mexanikləşdirmə və avtomatlaşdırma vasitələrinin kitabxana proseslərinə tətbiq edilməsi kimi mühüm məsələlərlə əlaqədar bir sıra təşəbbüslər irəli sürmüş, onların həyata keçirilməsi üçün əməli fəallıq göstərmiş və uğurlu nəticələr qazanılmasına nail olmuşdur.

Professor A.Xələfovun yüksək ixtisaslı kitabxanaçı kadrlar hazırlanmasının xüsusiyyətləri və metodikası sahəsində orijinal ideyaları təcrübədə özünün uğurlu tətbiqini hələ 1989-cu ildə tapmışdır. Belə ki, Bakı Dövlət Universiteti Kitabxanaçılıq fakültəsinin fərdi tədris planının işlənilib hazırlanması və SSRİ Ali Təhsil Nazirliyi tərəfindən Sovet İttifaqının kitabxanaçılıq fakültəsi olan bütün universitetləri üçün nümunəvi plan kimi təsdiq edilməsi məhz onun başçılığı ilə həyata keçirilmişdir.

A.Xələfov həmçinin təcrübəli ali təhsil işçisi kimi tədris müəssisələrində islahatların keçirilməsi prosesində fəallıq göstərmiş, 1997-ci ildə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyində ali «Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya» istiqaməti və ixtisası üzrə Dövlət Standartlarını hazırlayan işçi qrupunun rəhbəri olmuşdur.

Alim «Kitabxanaçılıq informatikası», «Kitabxanaçılıq pedaqogikası», «Kitabxanaçılıq psixologiyası», «Kitabxana iqtisadiyyatı», «Kitabxanaçı peşəsi» kimi kitabxanaşünaslıq sahələrinin formalaşmasına, həmçinin kitabxanaçı kadrların hazırlığının ixtisaslaşdırılmasına, geniş profilli kitabxana işçilərinin hazırlanmasına dair perspektivli ideya və təkliflər vermişdir. Bu isə öz növbəsində Bakı Dövlət Universitetində

yeni ali təhsil sisteminin - bakalavriatura və magistratura pillələrinin əsasını təşkil etmişdir. O, eyni zamanda BDU-da kitabxanaşünaslıq, bibliografiyaşünaslıq, kitabşünaslıq, və informatika üzrə bakalavr və magistr təhsilinin təşkilatçısı, bu istiqamətlər ixtisas fənlərinə dair tədris plan və proqramlarının əsas müəllifidir. Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin magistraturasında dissertasiya tədqiqatları mövzularının işlənilib hazırlanması prosesi də məhz professor A.Xələfovun başçılığı ilə həyata keçirilir.

Professor A.Xələfov yarıməsirlik pedaqoji fəaliyyəti dövründə demək olar ki, kitabxanaşünaslığa dair bütün fənləri tədris etmişdir. Son onilliklər ərzində isə alim bakalavrlar üçün «Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi», «Kitabxanaşünaslıq» və başqa ixtisas kursları üzrə, həmçinin magistratura tələbələri üçün «Kitabxanaşünaslığın müasir problemləri», «Kitabxanaşünaslığın tarixi və metodologiyası» fənləri üzrə mühazirələr oxuyur.

Alim eyni zamanda həm ayrı-ayrı kitabxanalarda, həm də fasiləsiz fəaliyyət göstərən mədəniyyət işçilərinin ixtisaslaşdırma kurslarında kitabxana işçiləri qarşısında mühazirələr oxumağa da vaxt tapır.

Professor A.Xələfov mühüm kitabxanaşünaslıq və bibliografiyaşünaslıq fənləri silsiləsi üzrə bütün dərslərin, proqramların, tədris və metodik vəsaitlərin müəllifi, həm-müəllifi, redaktoru, yaxud tərcüməçisi olmuşdur.

Yeni tarixi şəraitdə professor A.Xələfovun rəhbərliyi ilə Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq təhsilinin müasir konsepsiyası əsasında kitabxanaşünaslıq fənləri silsiləsi proqramlarının yeniləşdirilməsi üzrə xeyli işlər görülmüşdür.

Professor A.Xələfovun çoxillik elmi-pedaqoji və təşkilatçılıq fəaliyyətinin nəticələri onun kitabxanaçı kadrlar hazırlığının tarixi, nəzəriyyəsi və metodikasına dair yazdığı «Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin inkişafı» və «Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq təhsili» monoqrafiyalarında, həmçinin alimin redaktorluğu ilə buraxılmış

«Azərbaycanda ali kitabxanaçı kadrların hazırlanması» məqalələr toplusunda özünün geniş şərhini tapmışdır.

Azərbaycan Respublikası müstəqillik və demokratiya yolu ilə qatıyyətlə və inamla irəliləyir. İctimai-siyasi və sosial-iqtisadi həyatda müsbət irəliləyişlərin baş verməsi, milli və bəşəri ideyaların geniş vüsət alması, əsaslı yeniləşmə prosesi bir sıra vacib məsələlərin konkret həllini tələb edir. Bütün bunlar elm, informasiya, mədəniyyət, təhsil və tərbiyə müəssisələri olan kitabxanaların qarşısında da təxirəsalınmaz vəzifələr qoyur.

Müstəqillik illərində respublikamızda yüksək ixtisaslı kitabxanaçı kadrların hazırlanması sahəsində mühüm işlər görülmüşdür. İnformasiya cəmiyyətinin kadr hazırlığı sahəsində qarşıya qoyduğu vəzifələrə uyğun olaraq BDU-nun Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsində ciddi islahatlar aparılmış, yüksək ixtisaslı kadrların peşəkarlıq səviyyəsini yüksəltmək üçün təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə, tədris planının zamanın tələbləri baxımından yenidən tərtibinə xüsusi diqqət yetirilmişdir.

İlk növbədə fakültənin adı müasirləşdirilmişdir. Belə ki, əvvəllər «Kitabxanaçılıq fakültəsi» adlanan bu qurum hazırda «Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsi» adlanır.

Fakültənin səriştəli pedaqoq-alimləri tədris planına yeni əlavə edilən bütün fənlər üzrə müasir tələbata cavab verən 30 addan çox yeni proqram hazırlayıb çap etdirmişlər. Tədris planına «Kitabxana proseslərinin kompüterləşdirilməsi», «Kitabxana işinin proqram təminatı», «Kitabxanaların fəndrayzing fəaliyyəti», «Kitabxanalar və sosial proseslər», «Kitabxana işinin iqtisadiyyəti» və s. kimi fənlər salınmışdır. Bu fənlər bilavasitə kitabxana işinin kompüterləşdirilməsi prosesinə xidmət edir.

Son zamanlar Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin maddi-texniki bazası xeyli möhkəmləndirilmiş, auditoriyalar və laboratoriyalar yeni avadanlıqlarla təchiz edilmişdir.

Fakültədə 1999-cu ildə kompüter mərkəzi yaradılmışdır. Tələbələrin kompüter savadına yiyələnməsində bu mərkəz əsas rol oynayır.

Hazırda fakültədə 4 kafedra və 4 laboratoriya fəaliyyət göstərir. Biblioqrafiyaşünaslıq, Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi, Kitabxana fondu və kataloqların təşkili kafedralarının, eyni zamanda Kitabxana işinin təşkili və idarə edilməsi, Kitabxana fondu və kataloqları, Biblioqrafik informasiya-axtarış sistemləri tədris laboratoriyalarının və Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi elmi tədqiqat laboratoriyasının təşkili də məhz professor A.Xələfovun adı və səmərəli fəaliyyəti ilə bağlıdır.

Tədris və elmi tədqiqat laboratoriyaları təcrübi dərslərin keyfiyyətinin yüksəldilməsini təmin etməklə bərabər, tələbələrlə aparılan fərdi işin yaxşılaşdırılması üçün də əlverişli şərait yaradır.

1999-cu ildə professor A.Xələfov Azərbaycanda ilk dəfə olaraq Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsinin nəzdində «Kitabxanaların kompüterləşdirilməsi» elmi tədqiqat laboratoriyasının yaradılması təşəbbüsü ilə BDU rəhbərliyinə müraciət etmiş, universitetin rektoru, professor A.Məhərrəmov dərhal bu müraciətə müsbət münasibət bildirmişdi. Rektorun əmri ilə təşkil olunmuş yeni elmi tədqiqat laboratoriyasının müdiri vəzifəsinə isə məhz görkəmli kitabxanaşünas alim, professor A.Xələfov təyin edilmişdir. Onun başçılığı ilə Azərbaycan ali məktəb kitabxanaları texnologiyasının kompüterləşdirilməsi, informasiya ehtiyatlarının inteqrasiyası və əlverişliliyi, əsas nəzəri və tətbiqi fəaliyyət istiqamətləri müəyyənləşdirilmişdir.

İlkin mərhələdə bu işin təcrübi nəticəsi Bakı Dövlət Universitetinin Elmi Kitabxanasındakı Azərbaycan nəşrlərinin kataloq kartoçkalarının maşınla oxunan şəkildə retrospektiv konversiyasının yaradılması olmuşdur. Hazırda burada kitabxanadakı xarici nəşrlərin elektron kata-

loqunun optimal texnologiyasının seçilməsi, respublika ali məktəb kitabxanalarının ümumi elektron kataloqunun yaradılması istiqamətində iş aparılır. Proses tamamlanarkən UNIMARC bibliograik qeydlərin beynəlxalq formatı Azərbaycan dilinə tərcümə edilir.

Gələcəkdə Azərbaycan ali məktəb kitabxanalarının global şəbəkələrində vahid idarəetmə çıxışına malik korporativ kompüter şəbəkəsinin yaradılması və respublikamızın əksər ali məktəb kitabxanalarının istifadəçi kimi bu şəbəkəyə qoşulması da nəzərdə tutulmuşdur.

Çox mürəkkəb bir işlə məşğul olan bu laboratoriya müasir informasiya cəmiyyəti şəraitində kitabxana işinin kompüterləşdirilməsinin məqsəd və vəzifələrini araşdırmış, əsas istiqamətlərini müəyyənləşdirmiş və programını hazırlamışdır. Belə ki, laboratoriyanın əməkdaşı tərəfindən qısa müddətdə ilk dəfə olaraq «Kitabxana-1.0» Milli Avtomatlaşdırılmış Kitabxana İnformasiya Sistemi (AKİS), sonra isə onun təkmilləşdirilmiş «Kitabxana-2.0» versiyası yaradılmışdır. Bu AKİS-lər 20 minə yaxın bibliografik yazı əsasında Azərbaycan dilində kitabların informasiya bazasına malik olub, 13 axtarış göstəricisi və onların kombinasiyasına görə informasiya axtarışını həyata keçirir.

Lakin həmin sistemlər o zaman qüvvədə olan QOST 7.1-84 standartı əsasında hazırlanan bibliografik məlumat bazasına əsaslandığından, kitabxanaların müasir problemlərini, o cümlədən beynəlxalq bibliografik məlumat mübadiləsini təmin etmədiyi üçün 2003-cü ildən etibarən BDU-nun elektron kataloqunun yaradılmasında MDB-nin bir sıra qabaqcıl kitabxanalarında uzun müddət tətbiq olunan «Marc-Sql-1,5» Avtomatlaşdırılmış Kitabxana İnformasiya Sistemi ilə iş aparılır. Bu program kitabxananın elektron kataloqunun yaradılmasını, kitabxana fondunun komplektləşdirilməsini və uçotunu, abonement, axtarış-məlumat xidmətini avtomatlaşdırır, İnternet/İntranet şəbəkəsi vasitəsilə oxucuların uzaq məsafədən on-line ədəbiyyat

axtarışı və sifarişini təmin edir. AKİS bibliografik məlumat bazasının UNIMARC və USMARC formatlarında hazırlanmasını təmin edir ki, bu da Elmi Kitabxanaya bibliografik məlumat mübadiləsini həyata keçirməyə və bunun əsasında əlavə maliyyə mənbələrinin əldə olunmasına imkan verir.

Laboratoriyanın əməkdaşları tərəfindən UNIMARC formatı Azərbaycan dilinə tərcümə olunmuş, onun tətbiqinə kömək məqsədilə nümunələr hazırlanmışdır.

Laboratoriyanın əsas fəaliyyət istiqamətlərindən biri elektron dərsliklərin hazırlanmasıdır. Müəllif hüquqlarının qorunması nəzərə alınmaqla BDU-nun aparıcı alimlərinin əsərlərinin elektron kitabları hazırlanır.

Bununla yanaşı, «Heydər Əliyev. Bibliografik məlumat kitabı» və onun Azərbaycan, rus və ingilis dillərində elektron diski (tərtib edənlər A.A.Xələfov, S.A.Sadıqova) da hazırlanmışdır.

A.Xələfov yüksək səviyyəli alim, səriştəli pedaqoq-müəllim, təcrübəli rəhbər işçi, fəal ictimai xadimdir. Onun səmərəli elmi tədqiqat fəaliyyəti həm Azərbaycanda, həm də xarici ölkələrdə geniş şöhrət qazanmışdır. Ölkəmizdə mədəniyyət və kitabxana işi quruculuğunun tarixi problemləri, kitabxanaşünaslığın nəzəriyyəsi və metodologiyası, ali kitabxanaçılıq-bibliografiya təhsili məsələləri, habelə kitabxana işi nəzəriyyəsi və bir sıra digər aktual elmi problemlər Abuzər Xələfovun elmi araşdırmalarının özəyini təşkil edir. Alimin bütövlükdə milli mədəniyyətşünaslıq və kitabxanaçılıq elmi və təcrübəsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən sanballı əsərləri məhz həmin uğurlu elmi tədqiqatların parlaq nəticələridir.

A.Xələfov Azərbaycanda kitabxana işinin çoxəsrlik tarixi ilə bağlı gərgin axtarışlar aparmış və bu mövzuya dair onlarla elmi əsər yazıb nəşr etdirmişdir. Onun «Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (Ən qədim zamanlardan başlayaraq XVIII əsrə qədər)», «Azərbaycanda kitabxana

işinin tarixi (1870-1920-ci illər)», «Sovet Azərbaycanında kitabxana işinin tarixindən (1920-1932-ci illər)», «Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (1933-1958-ci illər)», «Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (Qədim dövrlərdən başlamış XVIII əsrin axırınadək)», «Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (Ən qədim dövrlərdən XX əsrə qədər)», «Respublika Elmi-Texniki Kitabxanası (1930-2000-ci illər)», «Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi», «Kitabxana işinin tarixi kursuna giriş», və s. kimi kitabları milli mədəniyyət tariximizin bu zəruri sahəsinin keçdiyi şərəfli yolu hərtərəfli izləməyə imkan yaradan əvəzsiz mənbələrdir.

Görkəmli mütəxəssisin «S.M.Kirov adına Azərbaycan Dövlət Universitetinin əsas kitabxanasının yaranması və inkişafı tarixindən (1920-1929-cu illər)», «Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (1828-1850-ci illər)», «Azərbaycanda kütləvi kitabxanalar şəbəkəsinin inkişafı (1920-1925-ci illər)», «Azərbaycanda kütləvi kitabxanalar şəbəkəsinin inkişafı (1926-1932-ci illər)», «İnkişaf etmiş sosializm cəmiyyətində Azərbaycanda kitabxana işi», «Azərbaycanda kitabxana işinin mərkəzləşdirilməsinin bəzi yekunları və təkmilləşdirilməsi məsələləri», «H.Ə.Əliyevin rəhbərliyi dövründə Azərbaycanda kitabxana işinin inkişafı (1970-1980-ci illər) və s. kimi çoxsaylı elmi məqalələri də kitabxana tariximizin qədim və müasir dövrlərinə, indiye qədər elmi cəhətdən sistemləşdirilməmiş müxtəlif məqamlarına aydınlıq gətirir.

Təsadüfi deyil ki, A.Xələfovun qələmindən çıxmış bu elmi əsərlərin hamısını tanınmış alimlər və bu sahə ilə maraqlanan ziyalılar rəğbətlə qarşılamışlar.

Humanitar elm kimi kitabxanaşünaslığın ümumnəzəri və metodoloji problemlərinin işlənilməsi, kitabxanaların sosial funksiyalarının araşdırılması, cəmiyyətin intellektual inkişafı prosesində, insanların mədəni-mənəvi tərbiyəsində, təhsil prosesində kitabxanaların rolunun öyrənilməsi

professor A.Xələfovun elmi tədqiqat fəaliyyətinin mühüm hissəsini təşkil edir.

Tanınmış alim uzun illərdən bəri «Kitabxana fondu təşkilinin bəzi məsələləri», «Kitabxanaşünaslığın müasir problemləri», «Kitabxanaşünaslığın tarixi və metodologiyası», «Kitabxanaşünaslığa giriş», «Müasir şəraitdə Azərbaycanda kitabxana quruculuğu nəzəriyyə və təcrübəsinin elmi əsasları», «Cəmiyyətin informasiya təminatında kitabxanaların tarixi rolu», «Müasir kitabxanaların sosial funksiyaları» və s. mövzularda yazıb nəşr etdirdiyi proqram, kitab, metodik vəsait və elmi məqalələrdə həmin aktual problemlərin həlli ilə bağlı özünün məntiqi mülahizələrini və elmi müddəalarını geniş şərh etmişdir.

Azərbaycanda ilk dəfə olaraq 2001-2003-cü illərdə nəşr etdirdiyi ikicildlik «Kitabxanaşünaslığa giriş» adlı dərsliyində isə görkəmli kitabxanaşünas alim kitabxanaşünaslıq elminin nəzəri məsələlərini yüksək elmi səviyyədə ümumiləşdirmiş, sistemləşdirmiş və geniş oxucu auditoriyasının istifadəsinə vermişdir.

Professor A.Xələfovun müstəqillik illərində çapdan çıxmış «Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi» adlı fundamental monoqrafiyası (2006) mühüm tarixi elmi əsər kimi mütəxəssislərin diqqətini cəlb etmiş, həm elmi nəşrlərdə, həm də kütləvi informasiya vasitələrində çox yüksək qiymətləndirilərək, müəllifinə şöhrət qazandırmışdır.

Mütəxəssislər eyni zamanda professor A.Xələfovun «XXI əsrin əvvəllərində Azərbaycanda kitabxana işinin inkişaf istiqamətləri (mülahizələr, təkliflər və proqnozlar)» monoqrafiyasını müstəqillik illərində milli kitabxanaşünaslıq fikrinin zirvəsi hesab edirlər.

Azərbaycanda və dünyada kitabxanaşünaslıq nəzəriyyəsinin inkişaf tarixi, kitabxanaşünaslığın metodologiya və metodikasının əsasları, kitabxanaşünaslıq elminin formalaşması problemləri və müasir vəziyyəti, elmlər sistemində kitabxanaşünaslığın yeri, kitabxanaların bir sistem kimi

struktur xarakteristikası, kitabxanaların tipologiyası, kitabxanaçılıq peşəsinin müasir problemləri və s. kimi aktual məsələlər 2006-cı ildə çapdan çıxmış həmin sanballı monoqrafiyada öz geniş əksini tapmışdır.

A.Xələfov Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq-biblioqrafiya təhsilinin tarixi və nəzəri problemlərinə də öz elmi araşdırmalarında xüsusi diqqət yetirmişdir. Ölkəmizdə ali kitabxanaçılıq-biblioqrafiya təhsilinin inkişafına, yüksək ixtisaslı mütəxəssis kadrlar hazırlanmasının hərtərəfli həllinə görkəmli alimin «Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin inkişafı», «Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq təhsili» adlı monoqrafiyaları, həmçinin «Kitabxanaçılıq təhsili», «S.M.Kirov adına ADU-nun Kitabxanaçılıq fakültəsi», «Yüksək ixtisaslı kadrlar hazırlayaq», «Kitabxanaçılıq təhsilinin inkişafı», «Kitabxanaçılıq fakültəsi: Dünən və bu gün» və s. kimi çoxsaylı elmi məqalələri və tədris-metodik materialları ciddi təsir göstərmişdir.

Professor A.Xələfov kitabxanaşünaslıq-biblioqrafiya elmi sahəsində mütəxəssis elmi-pedaqoji kadrların hazırlığında da əvəzsiz rol oynamışdır. O, Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elmi sahəsində xüsusi elmi məktəb yaratmış, 1 doktorluq və 13 namizədlik dissertasiyası məhz onun elmi rəhbərliyi ilə müdafiə edilmişdir.

Tanınmış alim eyni zamanda 25 nəfər elmlər namizədi və elmlər doktorunun hazırlanmasında elmi məsləhətçi və ya opponent kimi xüsusi fəallıq göstərmişdir.

Professor A.Xələfov uzun illər ərzində Sovet İttifaqının paytaxtı Moskva şəhərində fəaliyyət göstərmiş doktorluq dissertasiyalarının müdafiəsi üzrə vahid ixtisaslaşdırılmış şuranın üzvü kimi də səmərəli fəaliyyət göstərmişdir.

O, həmçinin Azərbaycanda, Rusiyada, Gürcüstanda, Özbəkistanda mədəniyyət, kitabxana işi quruculuğu, kitabxanaşünaslıq tarixi və nəzəriyyəsi problemləri üzrə müdafiə edilmiş bir çox namizədlik və doktorluq disser-

tasiyalarının opponenti, yaxud müdafiə şuralarının üzvü kimi milli kitabxanaşünaslıq elmimizi uğurla təmsil etməyi bacarmışdır.

Professor A.Xələfovun rəhbərliyi ilə Bakı Dövlət Universitetinin Kitabxanaşünaslıq kafedrası ixtisas üzrə mühüm elmi tədqiqat mərkəzinə çevrilmiş, burada kitabxanaçılıq işinin tarixinə və nəzəriyyəsinə dair irihəcmli nəzəri tədqiqatlar yerinə yetirilmişdir.

A.A.Xələfov kitabxana işinin inkişafının hüquqi normalarının işlənib hazırlanmasında xüsusi fəallıq göstərmiş, 1998-ci ildə Milli Məclisdə qəbul olunmuş «Kitabxana işi haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununun hazırlanması üzrə işçi qrupuna rəhbərlik etmişdir. Qeyd edək ki, bu Qanun 29 dekabr 1998-ci ildə Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev tərəfindən imzalanmış və həmin gündən qüvvəyə minmişdir.

Heydər Əliyev həmçinin 12 mart 1999-cu ildə «Kitabxana işi haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununun tətbiq edilməsi barədə fərman imzalamış, qanunun ayrı-ayrı maddələrinin yerinə yetirilməsinə cavabdeh olan dövlət orqanlarını müəyyənləşdirmişdir.

Respublikamızda ilk dəfə olaraq «Kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiyaşünaslıq üzrə dövlət standartı» da məhz professor A.Xələfovun rəhbərliyi ilə işlənib hazırlanmışdır.

Görkəmli kitabxanaşünas alim özünün çoxcəhətli elmi və pedaqoji fəaliyyətini səmərəli ictimai işlə də sıx şəkildə əlaqələndirir. Belə ki, ötən illər ərzində o, Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi yanında İdarələrarası Kitabxana Şurasının sədri, SSRİ Mədəniyyət Nazirliyi yanında İdarələrarası Kitabxana Şurasının üzvü, Azərbaycan Sovet Ensiklopediyasının elmi məsləhətçisi, Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi Elmi-Metodik Şurasının «Kitabxanaşünaslıq, biblioqrafiyaşünaslıq və kitabşünaslıq» bölməsinin sədri, Respublika Kitabseverlər

Cəmiyyəti nəzdində «Kitab» Xalq Universitetinin rektoru və s. kimi ictimai vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlmişdir.

1998-ci ildə isə professor A.Xələfov ölkəmizdə ilk dəfə olaraq Azərbaycan Kitabxanaçılar Cəmiyyəti yaratmış və onun ilk prezidenti seçilmişdir.

Professor A.Xələfov ölkəmizdə buraxılan bir sıra elmi nəşrlərin və dövrü mətbuat orqanlarının, o cümlədən «Bakı Dövlət Universitetinin Xəbərləri»nin, «Kitabxanaşünaslıq və bibliografiya», «Dil və ədəbiyyat» elmi-nəzəri və təcrübə-metodik jurnallarının, həmçinin kitabxana işinin, kitabxanaşünaslığın tarixi və nəzəriyyəsi üzrə elmi məqalələr məcmuələrinin, mədəniyyətə dair qəzet və jurnalların redaktoru və ya redaksiya heyətlərinin üzvüdür.

Görkəmli alim eyni zamanda elm, mədəniyyət və təhsil sahələrinə dair bir sıra elmi şuraların, komissiyaların və ictimai birliklərin üzvü kimi də səmərəli fəaliyyət göstərir.

Əmək və müharibə veteranı olan professor A.Xələfovun Vətən və cəmiyyət qarşısındakı, elm, mədəniyyət və təhsilin inkişafındakı xidmətləri dövlət orqanlarının və bir sıra ictimai təşkilatların xüsusi mükafatları, medalları və fəxri fərmanları ilə dəyərləndirilmişdir.

Belə ki, o, müxtəlif illərdə «Böyük Vətən müharibəsində (1941-1945-ci illər) rəşadətli əməyə görə», «Şərəfli əməyə görə», «Böyük Vətən müharibəsində (1941-1945-ci illər) qələbənin 30 illiyi», «N.K.Krupskaya», «1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində qələbənin 50 illiyi» medalları, həmçinin SSRİ Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyinin «İşdə əla müvəffəqiyyətlərinə görə», «Əmək veteranı», «Ümumittifaq Bilik Cəmiyyətində fəal işinə görə», Böyük Vətən müharibəsində qələbənin 55 illiyi şərəfinə «1941-1945-ci illər müharibəsi veteranı» nişanları ilə təltif edilmişdir.

A.Xələfov 1969-cu ildə kadr hazırlığı sahəsində xidmətlərinə görə «Azərbaycan Respublikasının Əməkdar mədəniyyət işçisi» fəxri adına, 2001-ci ildə isə kitabxana-

şünaslıq elminin inkişafında böyük xidmətlərinə görə «Əməkdar elm xadimi» fəxri adına layiq görülmüş ilk kitabxanaşünas alimdir.

Görkəmli alim A.Xələfov Azərbaycan Respublikası Prezidenti Heydər Əliyevin 11 fevral 2000-ci il tarixli fərmanı ilə Bakı Dövlət Universitetinin 80 illiyi münasibətilə elm və təhsil sahələrindəki xidmətlərinə görə «Şöhrət» ordeni ilə təltif edilmişdir.

Professor A.Xələfov 2000-ci il fevralın 15-də BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının müxbir üzvü, 2001-ci il fevralın 20-də isə həmin akademiyanın həqiqi üzvü – akademiki seçilmişdir. Dünyanın bir sıra dövlətlərinin başçılarından, görkəmli mütəxəssislərin, elm və mədəniyyət xadimlərinin də həmin beynəlxalq miqyaslı qurumun üzvü olması Azərbaycan aliminin dünyada tanınmasını bir daha təsdiq edən mühüm faktlardan biridir.

Görkəmli kitabxanaşünas alim 2001-ci ildə BMT yanında Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının və Rusiya Yazıçılar İttifaqının «Xeyriyyəçilik və maarifilik» medalı ilə təltif edilmişdir.

2001-ci ildə professor A.Xələfov «VEKTOR» Beynəlxalq Elm Mərkəzinin həyata keçirdiyi «Azərbaycanın 100 görkəmli alimi» layihəsinin qalibi olmuş, «XXI əsrin görkəmli alimi» beynəlxalq diplomu ilə şərəfləndirilmişdir.

2005-ci ildə isə professor A.Xələfov təhsil sahəsində qazandığı uğurlara görə Bakı Dövlət Universitetində «İlin müəllimi» fəxri diplomuna layiq görülmüşdür.

Professor A.Xələfov 2006-cı ildə daha bir uğur qazanmışdır. Belə ki, görkəmli alimimiz elm və təhsil sahəsindəki əvəzsiz xidmətlərinə görə «Azərbaycan mədəniyyətinin dostları» fondunun təqaüdünə layiq görülmüşdür.

Abuzər Xələfov həm də əməli saleh insan, Allaha dərin inam və etiqad bəsləyən bir şəxsdir. Tanrı bu nəcib insanın

qismətinə üç müqəddəs ocağın ziyarətində olmağı nəsihət edib. O, 1998-ci il martın 31-dən aprelin 17-dək Səudiyyə Ərəbistanının Məkkə və Mədinə şəhərlərinə gedib, müqəddəs Həcc ziyarətində olub, yüksək «Hacı» titulu qazanıb.

1999-cu il iyunun 14-dən 27-dək İran İslam Respublikasının Məşhəd şəhərində İmam Hüseynin məqbərəsinə ziyarət edən Abuzər Xələfov «Məşədi» tituluna layiq görülmüşdür.

Alim 2001-ci il fevralın 12-dən 16-dək İraqın Kərbəla şəhərində müqəddəs İmam Hüseyn məqbərəsində ziyarətə olub və İslamın üçüncü dini titulu – «Kərbəlayı» titulu ilə şərəfləndirilib.

Professor A.Xələfov elə həmin günlərdə yaranmış daha bir tarixi imkandan bəhrələnərək, Kərbəlada uyuya nəvəsiz klassik şairimiz Məhəmməd Füzulinin məzarını da ziyarət edə bilib.

O, sevimli ömür-gün yoldaşı Adilə xanım ilə birlikdə yüksək mədəniyyətə və tərbiyəyə malik üç oğul böyüdü bəy-bəy başa çatdırmışdır. Hazırda onlar eyni zamanda beş nəvənin qayğısını çəkirlər.

Bu gün Abuzər müəllim ömrünün müdriklik çağlarını yaşayır. İnanırıq ki, təkcə Azərbaycanda deyil, həmçinin MDB miqyasında, habelə yaxın və uzaq xarici ölkələrdə yaxşı tanınan görkəmli alimimiz bundan sonra da Azərbaycanın kitabxanaşünaslığı əminini özünün yem-yeməli sanballı əsərləri ilə daha da zənginləşdirəcəkdir.

Ona möhkəm cansağlığı və bütün işlərində uğurlar arzulayırıq!